

زمان پیشنهادی: ۸ دقیقه

تناسب مفهومی (مفهوم‌های رایج تعلیمی در ادبیات فارسی)

۱- مفهوم کدام بیت با بیت‌های دیگر هم‌خوانی ندارد؟

- ۱) وگر خواجه با دشمنان نیک خوست / بسی بر نیاید که گردند دوست
- ۲) چو با سفله‌گویی به لطف و خوشی / فزون گرددش کبر و گردن‌کشی
- ۳) عدو را به الطاف گردن ببند / که نتوان بریدن به تیغ این کمند
- ۴) هر که اندر راه ما خاری فکند از دشمنی / هر گلی کز باغ وصلش بشکفت بی‌خار باد

۲- مفهوم دو بیت در همه‌ی گزینه‌ها متضاد یکدیگر است، به‌جز دو بیت گزینه‌ی

- ۱) خواجه در ابریشم و ما در گلیم / عاقبت ای دل همه ما در گلیم
گر کسی خاک مرده باز کند / ننماید توانگر و درویش
- ۲) شاخ بی‌بر گرچه باشد از درخت میوه‌دار / چون نیارد میوه بار، اندر شمار هیزم آر
ما درخت افکن نه‌ایم، آن‌ها گروهی دیگرند / با وجود صد تبر یک شاخ بی‌بر نشکنیم
- ۳) سگ از همراهی اصحاب کهف از شیرمردان شد / ندارم گرچه حالی، گرد اهل حال می‌گردم
ز علمش ملال آید از وعظ ننگ / شقایق نروید به باران ز سنگ
- ۴) گفت عالم به گوش جان بشنو / ورنماند به گفتنش کردار
عالمی را که گفت باشد و بس / هرچه گوید نگیرد اندر کس

۳- سفارش عبارت زیر در همه‌ی بیت‌ها به‌جز بیت گزینه‌ی دیده‌می‌شود.

«صواب آن باشد که جمله به طریق تعاون همتی کنید تا دام از جای برگیریم که ره‌ایش ما در آن است.»

- ۱) به اتفاق ز بهر حیات یکدیگر / هلاک خویش همه اختیار می‌کردند
- ۲) نه موری که مویی کز آن کم‌تر است / چو پر شد ز زنجیر محکم‌تر است
- ۳) پشه چو پر شد بزند پیل را / با همه مردی و صلابت که اوست
- ۴) نبینی که چون با هم آیند مور / ز شیران جنگی برآرند شور

۴- مفهوم بیت «زر عزیز آفریده‌ست خدای / هر که خوارش بکرد، خوار بشد» به کدام بیت زیر نزدیک است؟

- ۱) آن کسی که دینار و درم خیر نیندوخت / سر عاقبت اندر سر دینار و درم داد
- ۲) اگر گنج قارون به دست آوری / نماند مگر آن چه بخشی بری
- ۳) اگر هرچه داری به کف برنهی / کفت وقت حاجت بماند تهی
- ۴) به بخشندگی کوش کاب روان / ز سیلش مدد می‌رسد ز آسمان

۵- مفهوم ضرب‌المثل «کاه از خودمان نیست، کاهدان که از خودمان است» به همه‌ی بیت‌های زیر به‌جز نزدیک است.

- ۱) ای شکم خیره به نانی بساز / تا نکنی پشت به خدمت دو تا
- ۲) درون جای قوت است و ذکر و نفس / تو پنداری از بهر نان است و بس
- ۳) تنور شکم دم‌به‌دم تافتن / مصیبت بود روز نیافتن
- ۴) ندارند تن‌پروران آگهی / که پرمعده باشد ز حکمت تهی

۶- مفهوم دو بیت زیر در کدام گزینه آمده‌است؟

«درخت کرم هر کجا بیخ کرد / گذشت از فلک شاخ و بالای او
گر امید داری کز او بر خوری / به منت منه اره بر پای او»

- ۱) سپاس نعمت‌ها را به جا نیاوردن مایه‌ی از دست رفتن آن‌هاست.
- ۲) سپاس نعمت‌ها را به جا آوردن مایه‌ی فزونی آن‌هاست.
- ۳) خدا روزی رسان است و بندگان خدا واسطه‌ای بیش نیستند.
- ۴) لطف و بخششی که با منت گذاشتن همراه باشد، حاصل و ثوابی ندارد.

۷- مفهوم اخلاقی عبارت «می‌شنوم که قاضی بُست بوالحسن بولانی و پسرش بوبکر، سخت تنگدستاند و از کسی چیزی

نستانند» در کدام بیت زیر دیده‌می‌شود؟

- ۱) سر که از دست رنج خویش و تره / بهتر از نان دهخدا و بره
- ۲) به غمخوارگی چون سر انگشت من / نخارد کس اندر جهان پشت من
- ۳) گمان کی برد مردم هوشمند / که در سرگرانی‌ست قدر بلند
- ۴) به نان خشک قناعت کنیم و جامه‌ی دل / که بار محنت خود به که بار منت خلق

۸- مفهوم بیت «آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است / با دوستان مروّت با دشمنان مدارا» به ترتیب با مفهوم چند بیت

از بیت‌های زیر در تناسب و با چند بیت در تقابل است؟

- انداخت پیش ابر سپر تیغ آفتاب / آن به که خصم را به مدارا ادب کنی
- بی‌آزاری و جام می برگزین / که گوید که نفرین به از آفرین؟
- عجز گستاخ کند خصم زبون را صائب / نتوان با فلک سفله مدارا کردن
- گر از تحمل من خصم شد زبون چه عجب / فلک حریف زبردستی مدارا نیست

۳ - ۱ (۴)

۲ - ۱ (۳)

۱ - ۳ (۲)

۲ - ۲ (۱)

پاسخ کلیدی

۳ (۴)

۱ (۳)

۱ (۲)

۲ (۱)

۲ (۸)

۳ (۷)

۴ (۶)

۱ (۵)

پاسخ‌نامه‌ی تشریحی - تحلیلی

۱- گزینه‌ی ۲ مفهوم محوری تست: بدی را با خوبی پاسخ‌دادن

مفهوم گزینه‌ی دوم: با بدن، بدبودن

معنای بیت دوم: اگر با آدم پست و نااهل خوش‌برخوردی کنی، بر خودبینی و سرکشی‌اش افزوده خواهد شد.

۲- گزینه‌ی ۱ هر دو بیت گزینه‌ی نخست به این مفهوم اشاره دارند که پس از مرگ ثروتمند و فقیر با یکدیگر برابرند.

معنای بیت اول گزینه‌ی نخست: بزرگان در بستر ابریشم می‌خوابند و ما بر روی گلیم؛ اما عاقبت، منزل همه‌ی ما گل خواهد بود. (جناسِ مرگبِ زیبایی بین «گلیم» در مصراع اول و «گل + ایم» در مصراع دوم برقرار است.)

معنای بیت دوم گزینه‌ی نخست: اگر کسی گور مرده‌ای را بشکافد، مشخص نمی‌شود که او توانگر بوده‌است یا درویش. (ننماید: نشان نمی‌دهد، مشخص نمی‌شود)

بیت اول گزینه‌ی دوم می‌گوید که شاخه‌ی بی‌بار را باید هیزم پنداشت و آن را برای سوزاندن قطع کرد اما بیت دوم دقیقاً مخالف این را می‌گوید.

بیت اول گزینه‌ی سوم از تأثیر جادویی تربیت سخن می‌گوید که حتی می‌تواند سگ را به انسان تبدیل کند و گزینه‌ی دوم دقیقاً خلاف این را بیان می‌کند: از سنگ - هرچه بر آن باران هم بیارد - گل نخواهد روید زیرا ذات آن حاصل‌خیز نیست هم‌چنان که انسان بدسرشت از علم و وعظ‌گریزان است پس تربیت بر او کارگر نیست و ذاتش تغییر نمی‌کند.

اگر کتاب تناسب مفهومی را خوانده‌باشید - که حتماً هم باید همین‌طور باشد - مطمئناً در درک مفهوم متضاد دو بیت گزینه‌ی چهارم مشکلی ندارید.

۳- گزینه‌ی ۱ مفهوم محوری تست: هم‌بستگی و اتحاد

مفهوم بیت گزینه‌ی نخست: از خودگذشتگی و ایثار

معنای بیت دوم: مورچه که هیچ، حتی مو که از مورچه نیز ضعیف‌تر است، وقتی گرد هم بیاید، از زنجیر محکم‌تر می‌شود.

۴- گزینه‌ی ۳ مفهوم بیت صورت سؤال: نباید پول را خرج کرد! (زراندوزی و خسّت)

معنای بیت گزینه‌ی سوم: اگر تمام دارایی‌هایت را خرج کنی یا به دیگران ببخشی، آن‌گاه وقت نیازمندی خودت گرفتار و تهی‌دست خواهی ماند.

معنا و مفهوم بیت نخست: آن‌که به کمک دارایی‌هایش کار خیری انجام ندهد، عاقبت دارایی‌هایش سرش را به باد خواهد داد.

معنای بیت دوم: اگر گنج‌قارون هم داشته باشی، فقط آن‌چه را که به دیگران بخشیده‌ای با خود به آن دنیا خواهی برد، و مابقی برایت ماندگار و پایدار نخواهد بود.

۵- گزینه‌ی ۱ مفهوم محوری تست: پرهیز از پرخوری و شکم‌بارگی

معنا و مفهوم بیت گزینه‌ی نخست: اگر به داشته‌های اندک خودت قانع باشی، خفت نوکری دیگران را به دوش نمی‌کشی \Leftarrow مناعت و بلندطبعی

۶- گزینه‌ی ۴ معنای دو بیت: درخت گرم و بخشش در وجود هر کسی که ریشه بدواند، او را به سربلندی و شکوه

می‌رساند، پس اگر می‌خواهی که از شاخه‌های این درخت میوه بخوری، نباید با ارّه‌ی منت گذاشتن آن را قطع کنی \Leftarrow منت گذاشتن به خاطر لطف و بخششی که به دیگران می‌کنیم، ارزش و ثواب آن را از میان می‌برد.

۷- گزینه‌ی ۳

مفهوم محوری تست: مناعت و بلندطبعی

معنا و مفهوم بیت سوم: انسان هوشمند هرگز این گونه فکر نمی‌کند که ارجمندی او در این است که با دیگران سرسنگین باشد
← سفارش به فروتنی

۸- گزینه‌ی ۲

مفهوم بیت سوم با مفهوم بیت صورت سؤال در تقابل (تضاد) است.